

Diversi Tractatvs

Coloniae Agrippinae, 1629

Qvæstio III. An in processu aduersus Sagas, expediat, tam multa Iudicis arbitrio relinqui: & quid in particulari, de quibusdam eiusmodi arbitrationibus sentiendum.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-61359](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-61359)

runque accuratius res à sola naturalitate pendentibus expendere & diiudicare solent: ac proinde etiam recte monere quædam in conscientia seruanda possunt, quæ alioquin à communi Iuris peritorum plebe parum fuerant animaduersa: præsertim cum res hæc nec iam quidem ita sit explicata, quin nouis curis & considerationibus illustrari magis possit, vt ex ipsa praxi, & difficultatibus quotidie emergentibus patet. Certè hoc tempore ea Binsfeldii & Lessii notatio communiter à Theologis, & merito probatur: præsertim in hoc crimine, vbi peculiaris ratio est, de fide denuntiantium dubitandi, vt dictum

61 Quæ causa etiam est, cur existimemus, ob solas denuntiationes sagarum præsertim ante pœnitentiam criminis factas, nec capi quidem cum infamia posse personas, quæ alioquin antea bonæ & integræ famæ erant: esto consideratis circumstantiis personarum, prodesse aliquando eiusmodi denuntiationes possint, ad inquisitionem formandam contra nominatum, & vt inquisitio nominato transmittatur, vt personaliter compareat, vt in casu vnius denuntiationis docet Delrius lib. 5. *disquis. append. 2. q. 1. ad conclus. 1.* post Baldum in *leg. Seruorum Cod. de testibus.* & in *leg. 1. Cod. De Summa Trinitate num. 5.* Boffium *tit. de inquisit. num. 4 & 6.* Clarum *lib. 5. §. finali. q. 21. num. 2.* Menochium *lib. 1. de presumpt. q. 88. num. 12. & 13.*

QVÆSTIO III.

An in processu aduersus Sagas, expediat, tam multa iudicis arbitrio relinqui: & quid in particulari, de quibusdam eiusmodi arbitrationibus sentiendum.

Ad S. Thomæ 2. 2. q. 67. a. 3.

62 Non est animus, vt dixi, particulatim omnia persequi, quæ ad processum in causa sagarum pertinent, sed solum vniuersaliora capita, ex quibus fere cætera dependent, quale est etiam hoc quæsitum secundum, an expediat, in hoc processu tam multa iudicis arbitrio relinqui. Etenim fatendum quidem est, cum hoc crimen sit exceptum, imo inter excepta, vt ita dicam, exceptissimum, ob ipsam scilicet eius enormitatem, pernitiem & obscuritatem; id communibus regulis aliorum criminum inquirendorum & diiudicandorum non ita comprehendendi, quin pleraque sibi peculiariter vendicet: ex altera tamen parte, non admodum expeditum, sed periculosum videri potest, pleraque iudicis arbitrio relinqui: quæritur igitur quid facto opus.

63 In hac re Delrius, alijque recentiores eum sequuti, pleraque demum in hac causa ad iudicis arbitrium reuocant. Ita enim scribit Delrius *lib. 5. append. 2. q. 1. post conclus. 2. respons. ad 4.* contra quosdam aliter sentientes: Longe verius est, in criminibus exceptis (quale est magia) primo etiam tor-

tura

tura quantitatem & qualitatem à iudicis arbitrio pendere iuxta legem 1. & leg. Quæstionis modum. ff. de quæst. (adde etiam constit. Carolina art. 58.) post Baldum, Gandinum, & alios. Menochius de arbitrio casu 171. num. 2.

Item secundo an, & quando iteranda quæstio, Baldus in leg. 2. Cod. Quod motus causa, Marsilius in dictam legem, Quæstionis modum, Menochius casu 272. num. 4.

Tertio arbitrari, quæ indicia sint idonea ad torturam, post alios ibidem casu 270. num. 3.

Quarto denique, ut procedat in hoc crimine, quo sibi modo procedendum putat, Sic ibi Menochius casu 474. n. 34. referens ad hoc Baldum, Salycetum, Boerium, aliosque. Similia habet Delrius quæst. 24. & 26.

64 Huc spectat, quod idem scribit q. 5. sub finem: Mea quidem sententia, inquit à iudicis arbitrio dependet iudicare, quando elidatur plurium sociorum testimonium per bonam famam denunciati, quando non. Hactenus Delrius, ex quo patet, amplissimam in hoc crimine relinqui iudici arbitrari facultatem. Nam si in hoc crimine potest procedere, quo sibi modo procedendum putat, ut ait Delrius, quid quæso restat ab eius arbitratione exemptum?

Hoc autem principio posito, sicut liberum est viro docto cuique suo arbitrato, incidentes in hoc processu difficultates resolvere, ita etiam Delrius ipse eadem arbitrari facultate usus, complura definit non

ab omnibus approbata. Qualia sunt hæc sequentia.

I. In hoc crimine admittendos testes singulares in circumstantiis; dummodo concordent in effectu, substantia, & fine; eosque fidem facere ad torturam. Ita arbitratur Delrius cit. append. 2. q. 10. post Matcardum volum. 2. conclus. 836. Binsfeldium memb. 2. conclus. 6. licet alijs multis contrarium sentientibus.

63 Intelligere autem eo loco Delrius per substantiam criminis videtur, non unum aliquod & individuum consummati criminis factum, puta unum homicidium seu maleficium certum, unam certi alicuius conuentus veneficarum, per præsentiam in propria persona, participationem; sed solum ipsam speciem criminis veneficii & Magiæ in genere & abstractè acceptam; seu quod idem est, plura facta particularia eiusdem generis; cum tamen ipse paulo antea dixerit, testes singulares, qui de diuersis actibus non subordinatis deponant, ex probabili valde sententia & communi, non admittendos, etiam quoad crimen in genere probandum, in ordine ad condemnationem. Et addit; Et quoad istam singularitatem strictam, & quoad omnia, idem censeo, quoad torturam. Certum autem videtur, plura ac diuersa maleficia, vel etiam præsentationes in conuentibus sagarum, non esse actus magis inter se, vel ad unum crimen perpetrandum subordi-

dina-

dinatos, quam diuersa furta, aut latrocinia ad idem eiusdem generis crimen probandum subordinentur. Vt proinde non videam, qua ratione Delrius in hac re, vel secum ipse, vel cum ea, quam communem sententiam vocat, satis consentiat. Plura q. 4. deb. 6. n. 119. sed pergamus modo in aliis quibusdam eiusdem Delrij arbitrationibus referendis. Nimirum:

66 II. In hac denuntiatione, quod hæc vel illa persona interfuerit conuentibus sagaram, non requiri ad torturam, specificationem, seu additionem loci & temporis; sed sufficere generalem denuntiationem plurimum abque huiusmodi circumstantiis, ad inquisitionem & torturam. Ita docet & arbitratur ipse, cum Doctoribus Friburgensibus, & quibusdam alijs: et si contrarium multi sentiant, & olim ipsemet docuisse videatur lib. 5. sect. 3. vbi ait: *Tertio requiritur ex parte criminis, vt nominans diligenter sit interrogatus de omnibus circumstantiis, quis, quid, quando, vbi, cum quibus, quomodo? Nec enim aliter posset procedere ad inquisitionem & torturam, ex tali nominatione. Est omnium, & dicta constitutionis Carolina.* Ita Delrius, qui tamen postea loc. cit. seipsum explicare conatur, quasi id tantum ad bene esse pertinere existimauerit: rectius dicere poterat, se priori loco solum egisse de vnus testis nominatione. Vide etiam hac de re doctrinam S Thom. cit. q. 4. dub. 6. n. n. 119. relatam.

67 III. Posse nonnunquam vnus in-

famis ac malefici depositionem esse tam verisimilem, vt sufficiat ad torturam, arbitrio iudicis. Ita arbitratur ipse cit. append. 2. q. 16. aitque, hoc vt probabile tenuisse Doctores Parauinos; quamuis alioquin in contrarium stet communis doctrina ipsius etiam Delrij vt *quæst. preced. resulimus n. 29.*

68 IV. Per extraiudicialem reuocationem, post sententiam mortis, in rigore non infirmari aut tolli, iudicialem & legitimam denuntiationem; ita quidem, vt iudici arbitrarium sit, adhuc credere denuntiationi, & cunctis perpenfis statuere, cui velit stare, inculpationi an exculpationi. Ita Delrius cit. append. 2. cum Binsfeldio, & Doctoribus Ingolstadiensibus consultis Anno 1590. quamuis non paucis Doctoribus repugnantibus, speciatim Marsilio *consil. 109. num. 31.* Farinacio *q. 46. num. 73.* Quam sententiam etiam tutiorem vocant Doctores Parauini itidem consulti: quia moriens præsumitur non mentiri, & facit indicium innocentiae pro reo, Baldus *consil. 25. Col. 2. vol. 1.* De qua re præterea, quæ diximus q. 4. dub. 5. n. 99. plura dubio sequenti.

69 V. In hoc processu, contra negantes, generatim ac vniuersim ter iterari posse torturam, super eodem crimine, sine nouis indiciis. Ita cum nonnullis arbitratur idem Delrius. lib. 5. sect. 9. & cit. append. 2. q. 29. & 30. cum tamen alioqui communis sit doctrina, si reus sufficienter semel tortus nihil fateatur, non posse nec semel quidem repeti torturam, nisi

no-

noua iudicia habeantur, quæ ad nouam torturam sufficiant. Ita Clarus *com. 5. sentent. 5. finali q. 64. num. 45.* Menochius *de arbitrio iudicum lib. 2. centur. 3. cas. 272* Gregorius Tholosanus *lib. 48. cap. 12. num. 26.* Farinacius *prax. crim. lib. 1. tit. 5. quest. 38. num. 79. & 88.* alijque Iureconfulti; & ex Theologis Syluester *V. Tortura, Azor. part. 3. l. 13. cap. 26.* circa finem, Lessius *lib. 2. de iust. cap. 29. num. 168* & ipse Delrius *lib. 5. Disquis. sect. 9.* à quibus etiam citantur Dynus, Albericus, Alexander, Villalobius; Antonius de Rosellis, & alii: eo quod sufficiens tortura purget indicia.

70 E quibus tamen Clarus, Tholosanus, Farinacius, Lessius *loc. cit.* excipiunt, nisi indicia sint grauissima; quia tunc prima tortura, respectu indiciorum, videtur leuis fuisse; quo casu eam repeti posse, communiter docetur, non tamen supra tertiam vicem.

Vnde Lessius *loc. cit.* Aduerte, inquit, ne in actu tam odioso procedatur absque termino, in hoc casu (retractationis) reum non debere subiici questionibus plusquam ter. Itaque si tertio tortus, & in tormentis confessus, tertio etiam ductus ad ratificandum, recusauit, non potest condemnari, imo debet absolui, vt docet Gomezius numero 27.

Et Farinacius *prax. crim. lib. 1. tit. 5. q. 38. n. 105.* Aduertat, inquit, pariter Iudex, ex quibuslibet indiciis, quantumuis vrgentissimis & indubitatis, ne reum torqueat vltra tres vices; quia hoc est omnino reprobatum communiter.

Quod si in præsentī causa quæ-

ras, quæ nam sint illa indicia vrgentissima & grauissima, læpe forte alia non inuenies, quam denuntiationes multiplicatas strigum; quæ quanti faciendæ sint, *quest. præcedenti dictum* est. Pone ergo, vt fieri potest, personam eiusmodi denuntiatam esse innocentem, ac simul ternas illas, easque acerbissimas torturas singulas, vt iuris esse dicunt, per horam continuari, annon tali processu, præsertim si subsequens ampliatio accedat, pene impossibilis redditur, in sexu præsertim infirmo, facultas sese expurgandi? quam tamen integram consistere debere *quest. 1. princip. 5. diximus.*

71 VI Quod si reus tot delicta commisisset, vt examen vno die absolui non posset, posse eum vltra tres vices torqueri; adeo vt si quis de quinque diuersis criminibus foret delatus, & ex indicijs grauibus suspectus, & de tribus tantum delictis tres questiones (teu torturæ) & examina cōsumpta, de reliquis torques torquendus sit, donec examen de ijs fuerit perfectū & absolutū. Sicut reus suffi-
ciēter, hoc est, bis aut ter tortus atq; cōtra se crimē confessus, quarto aut quinto torqueri potest, ad deregendum socios; quia ratione sociorum nunquam fuit tortus. Ita cum! Binsfeldio *l. 7. q. 1. conclus. 13.* & Doctoribus Friburgensibus, Delrius *lib. 5. append. 2. q. 34.*

Sed hoc, (præterquam quod viam aperit, in hoc crimine magno numero multiplicandi torturas,

ras, vbi tot crimina solent esse con-
nexa) videtur propemodam no-
uum, & cæteris Doctoribus in-
cognitum, parumque consentaneum.
Constitutioni criminali Caroli quinti artic. 58. vbi cum de-
cretum fuisset, torturam, pro ra-
tione indiciorum, multum, sepe
vel parum, mitius vel acerbius adhi-
bendam, pro arbitratu boni & pru-
dentis iudicis, subiicitur: vnuð soll
die Sag desß gefragten nit angenom-
men oder auffgeschriben werden / so er
in der Marter / sonder soll sein
Sag thun / so er von der Marter ge-
lassen ist. *Et confessio rei interrogati non
acceptetur nec inscribitur, dum is in tortura
versatur, sed confessionem suam edat ex
tortura demissus.* Quod si verum, non
video, cur ad plurius etiam crimi-
num examen vna tortura non suf-
ficiat; præsertim vbi crimina solent
esse connexa.

Præterquam, quod graues Do-
ctores sentiunt, actuale torturam
non esse necessariam, sed sufficere
torturæ metum. Vnde Binsfeldius
memb. 2. conclus. 5. Aduertendum, in-
quit, pro praxi, non esse necessarium, vt
constans actu tractus sit ad torturam,
modo metu tormentorum confiteatur.
Quia confiteri in tormentis, & metu tor-
mentorum, equiparatur in iure. Quod
Binsfeldij dictum probat etiam Gre-
gorius de Valentia tom. 3. d. 6. q. 13. p.
4. 5. 3. Quando autem dicatur con-
fessio metu tormentorum facta, ex-
plicat Delrius l. 5. sect. II. Farinacius
l. 1. tit. 5. q. 41.

VII. Idem Delrius q. 27. cum Farinacius q. 28. num. 54. alijsque nonnul-
lis Doctoribus concedit, in atro-
cissimis eiusmodi delictis, reum tor-
queri posse ad vnam horam, aut
paulo amplius; cum tamen vt iisdem
referunt, in Bulla quadam (num. 8.)
Pauli III. sapientissimi Pontificis
prohibeatur, ne reus in tortura te-
neatur *per longum temporis spatium, ve-
lut vnus, aut plurium horarum.* Equi-
dem fauores potius, quam rigores
ampliandos putarem.

VIII. Non necessario dandam es-
se reo copiam indiciorum: & pro-
cessus informatiui, in hoc, alijsue
eriminibus exceptis, sed sufficere in-
dicia reo proponi, eumque in conti-
nenti cum suis defensionibus audi-
ri. Hanc praxin quibusdam locis re-
ceptam approbat Delrius loc. cit. q.
37. ræetli & Patuini Doctores oppo-
sitū cōsulerint, & cōmuni iure statu-
tum sit, vt reis detur indiciorum co-
pia, idque etiam in crimine læsæ Ma-
iestatis, alijsque atrocioribus, vt iu-
xta legem vnus §. cogniturum ff. de qua-
stionibus, & leg. Desertorem, §. si ad diem
ff. de re militari, & leg. Defensionis facultas,
Cod. de iure fisci, & capit. Qualiter & quan-
do de accusationibus, & Clementinam Pa-
storalis de re iudicata, communis habet
Doctorem sententia, apud Clarum
q. 49. Farinacium q. 39. num. 41. &
Lessium de iustit. lib. 2. cap. 30. num. 39.
adeo vt Ioannes Monicella regula
crimin. 4. num. 3. affirmet, nullibi in iure
contrarium reperiri.

Quod

Quod si iudex ante datam copiã indiciorum, & decretas defensiones, vltius procederet, & torqueret, confessio reum non premeret, foretque processus totus nullus, inquit iuxta cit. Clementinam Pastoralis Farinacius num. 84. *Quæ proinde iure ordinario*, inquit Delrius cit. q. 37. *certa putauerim: & propterea vbi non est alia consuetudo, vel Principis ordinatio, sic esse iudicibus obseruandum, vt securius procedant.* Certe si reis concedendus est Aduocatus, vt ipse Delrius inferius asserit, non video, quomodo copia indiciorum reo denegari possit.

74 Hæc omnia ex Delrio paullo fusius referre placuit, non vt ea, quæ retuli velut improbabilia damnam rem aut reijcerem; sed vt eo manifestius fieret, quam in hoc crimine hæcenus late pateat concessa iudici arbitrandi licentia; quamque hæc ipsa arbitrandi libertas varias inter Doctores pariat de modo procedendi sententias.

Mibi vero hac de re plane per suasum est, optandum esse, & summis magistratibus, ad quos hæc pertinent, curandum, vt quoad fieri potest, ea quæ ad hunc processum adeo necessarium ac frequentatum pertinet, certis legibus definiantur, & quam paucissima iudicis arbitrio permittantur.

Rationes sunt I. Quia cum ad eiusmodi causas cognoscendas, non semper & vbiq; iudices doctissimi & sapientissimi constituantur, quales aliquando difficulter etiam ha-

beri possunt; facile ea tam laxa arbitrandi licentia, & reis, quorum causa tractatur, & ipsis Iudicibus periculum creatur; ne vel per imperitiam, vel immoderatam quandam vindicandi & puniendi cupiditatem, & iustitia lædatur, & graue innocentibus damnum inferatur. Cuius rei recentia habemus documenta; quando præteritis annis, in diuersis locis, duo latrunculares, ob illegitimos; nimirum seueros processus aduersus sagas, vnius Ingolstadtensis Iuridicæ facultatis iudicio ac sententia capitis damnati fuerunt.

II. Ex eiusmodi incircumscriptra arbitrandi licentia, cum in causis dubiis & obscuris pro diuersitate arbitrantium, tot soleant esse sententiæ, quot capita: necessario oritur diuersa admodum iudiciorum & processuum criminalium praxis; quæ diuersitas & scandalum parere, & affectus animosque distrahere, & bonum Reipublicæ statum facile perturbare potest, nec adeo in Imperio ferenda videtur.

III. Ex eadem arbitrandi licentia, nonnulla quandoque, circa processum aduersus sagas, fieri & obseruari nonnullis locis solent, quæ iure moderationem exigere videantur. *Vt quod primo in hoc crimine reis denegantur Aduocati: quod tamen à quibusdam Doctoribus probetur; ipse tamen Delrius cit. append. 2. q. 38. improbat, cum ait: Quamuis ea opinio prima facie aliquid probabilitatis habe-*

77

bere videatur; eam tamen reuera non esse securam, ad proinde omnino tenendum, etiã in exceptis criminibus non posse denegari reis Aduocatum. Quam sententiam, inquit, unanimiter tenuerunt in suis Consilijs Doctores Ingolstadiensis anni 1590. & rursus anni 1601. Friburgenses, Patavini, & Bonanienses: & est recepta praxi. Inquisitorum in heresi, cui nostrum crimẽ exaquatur, & communi Doctorum calculo approbata. speciatim Sprengeripart. 3. mallei Maleficarum, Clari §. heresis num. 17. Eimericũ in directorio Inquisitorum tit. de defensionibus reorum, & ibi in communi Penna Repertorij Inquisitorij V. Aduocatus, Hüberti in praxi iudic. eodem verbo. Simancha Cathol. Institut. tit. 5. num. 12. Bosij de iudicijs contra torturam num. 78. in sine Rolandi consil. 12. num. 61. lib. 3. & aliorum.

Sed & Gregorius de Valentia disp. 6. quæst. 13. punct. 4. §. vlt. in hac itidem cauta dandas defensiones reis, audiendosque aduocatos, sicut in cæteris causis: prudenter tamen simul admonens ex malleo malef part. 3. nomina testium contra reum testificantium, non esse edenda reis, & eorum aduocatis, quãdo propter personarum potentiam imminere posset testibus aliquod periculum: quod si nullum sit periculum, ea esse edenda, sicut in alijs causis regulariter.

78

Quibus accedit ratio. Est enim iuris naturalis, vt nemini, etiã in iudicio, iusta sui negetur defensio; adeoque vt qui per se nequit, possit se per aliũ defendere: at verò mulieres pro sagis denuntiatae plerunq; sunt rudes, illiteratae, simplices, timidae, nec se

norunt defendere: Ergo debent per alium defendi; alioqui illis indirectè tolleretur defensio, quæ nulli tollenda. Idem etiam conforme est iuri communi, lege. Si non defendantur. ff. de pœnis, & constitutioni Carolina ar. 14. vbi vetatur, ne ad carcerem aditus ijs præcludatur, quorum opera ad defensionem suam rei vti cupiant: & expressius art. 47. vbi ratio simul additur, quoniam alij ex simplicitate, alij ex terrore nequeunt suas defensiones proponere.

79

Neque verò in ijs, quæ sunt iuris naturalis, vllum est discrimẽ exceptorum, & non exceptorum criminũ, & quamuis in crimine læsæ Maiestatis diuinæ & humanæ, itemq; in furijs insignibus & grassatoribus, seu latronibus viarum, quando notoriũ est, reum esse hæreticum, rebellẽ, seu conspiratorem in Principem, assassinum, aut insignem furem vel latronem &c. communi iure negetur Aduocatus, iuxta cap. Finale de hereticis in 6. & legem: Quisquis §. Deniq; Cod. ad legem Iuliam & leg. Per omnes Cod. de defensione ciuitatum; tamen antequam constet, reum esse talem, Aduocatus conceditur, vt ex communi sententia, & ipsa praxi docent Iulius Clarus §. heresis num. 16. & Farinacius qu. 39. nu. 109. & 167.

80

Secundum est, quod nonnunquam ob solam denuntiationem complicum, persona denuntiata non solum capiuntur, sed etiam statim ac capta sunt in continenti ad torturam rapiuntur, nullo cogitandi ac deliberandi spatio dato. Quod iuri naturali non

d 3

fatis

fatis consonum videtur, exigenti, ut cuique integra sit sui defensio. Quomodo autem in illa summa animi cōsternatione & terrore, qui ex tam repentina & misera pristini, eiusque honorati, aut certe honesti status deiectione necessario cōcipitur, ubi etiam cordari cuiusque animus & mens vix satis sibi constat, integra constet sui defendendi facultas? Ex quo ulterius sequitur, ut non solum primum sit, etiam innocentem ex ea animi perturbatione, tantaque tormentorum vi ad falsam criminis confessionem induci, sed ut is etiam præiudicio hoc semel posito, difficillimam sibi reddat deinceps sui defendendi facultatem. Mitius est, quod cum nonnullis suadet Valentia disput. 6. quest. 13. punct. 4. §. 4. ut statim ac capti sunt, examinentur, (sive tortura) etiam prius quam ad carcerem ducantur: quod ipsum tamen non satis expeditum videtur.

21

Tertium est, quod in torturis adhibendis aliquando, ut apparet, nec debita mensura, neque semper modus is observatur, qui vel aequitati ac moderationi Christiana, vel naturali modestia & verecundia satis consentaneus est, &c. Id quod ex eo ortum habet, quod & mensura, & forma, ac modus torturæ ad eò illimitate in arbitrium iudicis reijcitur. Quæ si Principes & Rerum publicarum Rectores sapienti, quo pollent iudicio, expenderent, facile opinor sibi persuaderent, illimitatam illam iudicum arbitranda licentiam

certis limitibus ac definitis quibusdam regulis esse circumscribendam.

In quem sensum denique etiam concludit ipsemet Delcius lib. 5. disquis. append. 2. questio. 41. Consideratis, inquit, cunctis quæ & in lib. 5. Disquis. & in responsione hac quadragenaria scripsi, statuo, Principem optime de Republica meriturum, & iustitiam præclare consulturum, si in suo territorio præcisè faceret statutum, quo primum caueret, ad quot denuntiationes tortura in hoc crimine posset adhiberi, & licet duas de iure sufficiant, tamen tres ad minimum requirendas, sine vlla distinctione virorum & faminarum. In quem sensum ferè loquitur etiam Valentia disputat. 6. q. 13. punct. 4. §. 3. post Binsfeldium part. 2.

2. Quod non attendatur ad contritionem; nisi forte aliqua sit notoriè incontrita, eo quod nolit confiteri, aut Eucharistiam sumere.

3. Quod non requirantur alie circumstantie, nisi quod saga carcerata, seorsim tamen posita & examinata, atque interrogata in genere viderint N. & N. in tali congregatione nocturna sagarum: nullis admittis defensionibus, nisi quæ fundamentum habeant in iure naturali fundatum. Ratio, quia in criminibus exceptis, iudici quoad processum remissa sunt solemnitates iuris civilis.

4. Cum de persona semel denunciata possent alij socij interrogari in specie; eiusmodi autem interrogationes speciales admodum sint periculosa, quod duas denuntiationes debeant precedere, ut in specie de persona denunciata possit interrogari. Quæ

CO ME-

eo magis placeret expressè statui, vt iudicis arbitrio quàm paucissima committantur. Ita Delrius.

33 Cuius vti generalem hanc existimationem, curandum videlicet esse, vt in hac re iudicis arbitrio quàm paucissima committantur, valdè probo, ob dictas superius causas; ita particularia illa puncta ab eodem relata, speciatim verò primum & secundum, tanquam minus probabile, *question. præcedenti* non leuibus argumentis improbanimus. Suaderem ego potius, vt ex solis denuntiationibus sagarum, præsertim necdum pœnitentium, nulla persona bonæ & integræ famæ torqueatur, vel etiam capiatur, vt *ibidem* fusius deduxi. Sed & cætera quædam à Delrio arbitrata, quæ *superius* retulimus, non omninò firma esse, partim antea monuimus *hac ipsa questione*, & satis constat ex multorum aduersantium Doctorum auctoritate; partim magis patebit ex sequentibus, vbi ex ijs quædam vltèrius speciatim expendentur.

QVÆSTIO IV.

Quid animarum Curatoribus in hoc processu, aduersus sagas præsertim circa Sacramentorum & sepultura administrationem faciendum.

Ad S. Thomam 2. 2. q. 67 a. 3.

34 **E**st hoc tertium quæsitum generale, circa processum in causa sagarum, spectans ad officium Cōfessarij; quod rursum plures sub se quæ-

stiunculas continet. Primo enim quæritur, an fieri possit, vt aliquando priuatim innocentia persona iam confessa & damnate Confessario innotescat: & an tunc iudicem moneri debeat, quantique eius monitio facienda. Supponimus autem, vt in alijs criminibus, ita etiam in hoc crimine, non expedire, vt Confessarius ante cōdemnationem, reorum confessiones excipiat, vt monet etiam Delrius *lib. 6. disquis. cap. 1. sect. 3.* Vix enim illi ante cōdemnationem verum fatentur; siue quia sibi timent à delatione: vel quia sperant, se opera & fauore Confessarij adiutos, cōdemnationem & mortem euasuros.

Hoc posito, ad propositam quæstiunculam respondetur sequentibus assertionibus.

35 ASSERTIO I. Fieri, Deo permitte, absolutè potest, vt siue legitimus sit processus, siue illegitimus, nonnunquam etiam innocentes damnentur. Hæc assertio à nemine, quod sciam, apertè negatur; & patet ex dictis *qua. 1. princip. 4.* Et quidem si illegitimus sit processus, sæpè etiam fieri posse, vt innocentes damnentur, nemo negauerit: cum talis processus sua natura cū periculo innocentum sit coniunctus: nec vlla certa ratio vel principium sit, ob quod negetur: Deū æquè in hoc, ac in alijs criminibus, ob iniquitatè iudicum, eorumque illegitimum procedendi modum, nonnūquam permittere, vt etiam innocentes damnetur, vt patet ex iudicijs tot Martyrū, qui olim ob iniquitatem iudicum iniu-